

Qara dənizdə Türkiyə zəfəri

100 yaşlı cümhuriyyətin qaz istehsalçısına çevrilməsi qardaş ölkənin iqtisadi qüdrətini daha da gücləndirəcək

Ötən həftə islam dünyasında yaşanan Ramazan bayramı qardaş Türkiyədə ikiqat bayrama çevrildi. Cümhuriyyətin 100 illik tarixində bütün hökumətlərin arzusunda olduğu enerjiyə sahib çıxmaq istəyi gerçəkləşdi. Qara dənizdən Türkiyəyə qaz nəqlinə başlanıldı. Yəni Qara dəniz qazının Türkiyəyə tədarükünə start verildi. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirak etdiyi mərasim Zonqukdakdakı "Filmos" Qaz Emalı Kompleksində baş tutdu.

Türkiyə xalqı 1 il qaz sərfiyyatına görə pul ödəməyəcək

Mərasimdə çıxış edən Rəcəb Tayyib Ərdoğan 20 aprel tarixini Türkiyənin enerji müstəqilliyinin əldə etməsində əlamətdar gün adlandırır. Həmin gündən Qara dəniz qazının tədarükünə başlanılıb.

Prezident bildirib ki, ilkin mərhələdə ildə 10 milyon kubmetr qaz hasil ediləcək. Layihə tam gücü ilə işləyəndə ölkənin qaz ehtiyacının 30 faizi ödəniləcək. Türkiyə xalqı il ərzində qazdan mətbəxdə istifadə edəndə və isti suyun sərfiyyatına görə pul ödəməyəcək. Bundan əlavə, sakinlərin evlərin qızdırılması üçün istifadə etdikləri qazı bir ay pulsuz alacaqlar.

"Biz bu layihənin ilk addımını öz qazımızla atdıq. 2020-ci ilin avqust ayında "Filmos"dan 175 kilometr uzaqlıqda Sakarya Qaz Sahəsində Fatih gəminin ilkin tədqiqatlarına əsasən quyularından birində 320 milyard kubmetr qazın olduğu aşkarlandı. Sonra əlavə qazmalarda bu rəqəm 405-ə yüksəldi. Ehtiyat məbləğimiz Fatih Qazma gəminin və Kanuni gəminin iştirakı ilə inkişaf etdirilən işlər nəticəsində 540 milyard kubmetrə yüksəldi. Yavuz Qazma Gəminin qazma donanmamıza qatıldığından sonra Sakarya Qaz Sahəsindəki qaz miqdarı 652 milyard kubmetrə yüksəldi. Digər bir yataqda isə Çaycuma-1 quyusunda 58 milyard kubmetr ehtiyat aşkar edilib. Beləliklə, Qara dənizdəki qaz ehtiyatlarımız 710 milyard kubmetrə çatıb", - deyər Prezident vurğulayıb.

Xatırladaq ki, Türkiyənin Qara dənizdəki yataqlardan əldə edəcəyi təbii qaz ölkənin idxaldan asılılığını 25-30 faiz azaltmağa imkan verəcək. Türkiyə indiyədək istehlak etdiyi qazın cəmi 1 faizini özü istehsal edir. 2020-ci ilin avqustunda Sakarya qaz yatağındakı

"Tuna-1" quyusunda Fatih qazma gəmi tərəfindən aparılan qazma işləri nəticəsində 320 milyard kubmetr təbii qaz kəşf edilib. 2020-ci ilin oktyabrında "Dunay-1" quyusunda qazma işləri başa çatdıqdan sonra quyudakı ehtiyatın həcmi 85 milyard kubmetr yenidən nəzərdən keçirilməklə 405 milyard kubmetrə çatdırılıb.

1 trilyon dollara bərabər qaz ehtiyatı

Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Fatih Dönmez isə bildirib ki, may ayından etibarən ölkənin təbii qazı abonentlərə istifadə üçün veriləcək: "Müəyyən prosedur qaydalar icra ediləcək. Təxminən bir neçə həftədən sonra, yəni may ayından etibarən mətbəxdə öz qazımızdan istifadə edə biləcəyik".

Onun sözlərinə görə, təbii qazın istehsalı həm dövlətə, həm də vətəndaşlara xeyir verəcək. Dövlət vətəndaşlarının rifahı üçün nə lazımdırsa, edəcək. Həmçinin yeni qaz yataqlarının kəşfi istiqamətində işlər davam etdiriləcək.

Ümumiyyətlə, son 20 ildə Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasət Türkiyəni ən böyük iqtisadi gücə, heç kəndən asılı olmayan ölkəyə çevirib. Məhz bu siyasətin nəticəsidir ki, Türkiyə həm də dünyanın enerji mərkəzlərindən biridir. Əgər diqqət etsək görərik ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərliyi ilə ölkə neft-qaz, elektrik enerjisi, ümumiyyətlə, enerji sektorunda çox böyük nailiyyətlər əldə edib. Bu zamana qədər neft-qaz ölkəsi kimi tanınmayan qardaş ölkə bu sahə üzrə apardığı uğurlu siyasət və görülən işlər nəticəsində artıq qaz istehsalçısına da çevrilir. Qara dənizdəki qaz yataqları onun enerji sahəsində böyük istehsalçıya çevrilməsinə zəmin yaradıb.

Hələ ötən ilin dekabrında Rəcəb Tayyib Ərdoğan Nazirlər Kabinetinin iclasında Qara dənizdə yeni təbii qaz kəşfinin müjdəsini verərkən "Çaycuma-1" quyusunda - dənizin 3023 metr dərinliyində 58 milyard kubmetr təbii qaz ehtiyatı aşkar edildiyini bildirmişdi. Qara dənizdə kəşf edilən qazın beynəlxalq bazarlarda 1 trilyon dollara bərabər olduğu vurğulanmışdı.

Türkiyənin yeni-yeni zirvələri fəth etməsi Azərbaycanın da uğurudur

Son illərdə hərtərəfli yüksəliş dövrünü yaşayan Türkiyə Cümhuriyyətinin iqtisadiyyatı real ifadədə 3 dəfə böyüyüb. 900 milyard dollarlıq ümumi daxili məhsula malik olan Türkiyə sözün əsl mənasında müasir inkişaf mərhələsindədir. Yeni kəşflər ölkənin qaza olan tələbatının dörd-dəbirini ödəyəcək. Qeyd edək ki, Türkiyə layihə ilə bağlı boru yerləşdirmə işlərini ötən il tamamlayıb və işlər dənizin 2200 metr dərinliyində görülüb. Bu işlərin görülməsi isə müasir texnologiyalar, uzaqdan idarə olunan robotlar vasitəsilə həyata keçirilir. Türkiyə ötən dövrlərdə Qara dənizdə quyular qazsa da, onlar yalnız xarici şirkətlərlə birgə iş sahəsində mümkün olmuşdu. İndi isə iqtisadi yüksəliş dövrünü yaşayan qardaş ölkə bu işləri artıq öz imkanları hesabına həyata keçirir.

Türkiyənin mavi qaza olan tələbatını öz hesabına ödəməsi yanacaqın qiymətinin aşağı düşməsinə gətirib çıxaracaq ki, bu da ümumilikdə ölkədəki inflyasiya səviyyəsini aşağı salacaq.

Dünyada baş verən hadisələrin enerji sektoruna təsirini, həmçinin təchizat təhlükəsizliyini nəzərə alsaq, Türkiyənin bu sahədə gördüyü işlər həm öz, həm də müqavilə bağladığı bir sıra ölkələrin enerji təminatının etibarlı əllərdə olduğunu göstərir.

Təbii ki, qaz istehsalı Türkiyə iqtisadiyyatını dünyanın ən güclü iqtisadiyyatlarından birinə çevirəcək. İqtisadi qüdrəti daha da artan dövlətin isə bütün istiqamətlərdə imkanları genişlənir. Real faktlar göstə-

rir ki, Türkiyə həm də enerji sahəsində güclü dövlətə və regional mərkəzə çevrilir.

Qardaş Türkiyənin yeni-yeni zirvələr fəth etməsi, qazdığı hər bir uğur bütün türkiyəlilər kimi azərbaycanlıları da sevindirir. Azərbaycan və Türkiyənin dinamik inkişafı qarşılıqlı olaraq hər iki ölkənin gücünə güc qatır.

Təkcə siyasi dairələrdə deyil, cəmiyyətlərimizin bütün təbəqələrində bu həyat gerçəkliyinin dərk edilməsi tarixi qardaşlıq bağlarımızı daha da sıx bərkidir. Bu doğma münasibət Qara dənizin Türkiyəyə aid milli sektorunda nəhəng təbii qaz yatağının hələ tapılması müjdəsi eşidildəndə bir daha təsdiqini tapdı. Prezident İlham Əliyev bu xəbərlə bağlı qardaş Rəcəb Tayyib Ərdoğanı ünvanladığı məktubda yazdı ki, Azərbaycan və Türkiyə uzun illər ərzində nəhəng enerji və nəqliyyat layihələrini uğurla icra edirlər. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, TANAP, Bakı-Tbilisi-Qars layihələri ölkələrimiz və xalqlarımız üçün yeni imkanlar açır və Azərbaycan-Türkiyə tərəfdaşlığını daha da möhkəmləndirir: "Ümid edirəm ki, Türkiyənin hazırda apardığı digər kəşfiyyat layihələri də müvəffəqiyyətlə nəticələnəcəkdir. Qardaş Türkiyənin uğurlarına öz uğurlarımız qədər sevinirik. Əminəm ki, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı və dostluğu bundan sonra da inkişaf edəcək və güclənəcəkdir".

Görünən odur ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğan müstəqil siyasəti ilə daha böyük hədəflərə çatmaq üçün çoxlarına mümkünə kimi görünən, amma perspektivdə böyük vədlər verən layihələrə imza atır. Bu isə bir daha onu göstərir ki, Türkiyə enerji sahəsinə sərmayələr yatırmaqla, artıq özü də bu istiqamətdə güclü dövlətə çevrilib. İndi qardaş ölkə idxalçı ölkədən ixracatçıya çevriləcək. Bu da ölkənin iqtisadi qüdrətini daha da gücləndirəcək, Türkiyə dünyada güc və söz sahibi kimi mövqeyini daha da möhkəmləndirmiş olacaq.

**Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"**

